

Ilok, dne. 28.II.1955.g.

IZVRSNOM VIJECU NRH-e.
Ured u za informacije

Z a g r e b,

Iločki muzej se nalazi na povisem brežuljku, koji se strmo ruši prema Dunavu, a u sklopu je srednjekovne tvrdjave, koja je sva opasana sa dobrim, čvrstim, starim, sacuvanim zidovima, sa krunistem obraslim brisljanom. Pogled sa kule muzejske je nezaboravan i ushiće posjetioce. Na jednoj strani pogled se gubi sa plavog Dunava u nepreglednu backu ravnicu, a na drugu stranu su pitomi, zatalasani brežuljci Fruške gore. Citava tvrdjava sa muzejom, okruglim i vjetverouglastim kulama, samostanom, gotiskom crkvom, bivsi vlastelinski dvorac, turskim pašinim grobom i turskim amanom sa arabeskama, cini historijsku arhitektonsku cjelinu i rijetkost, koja se tesko gdje slicno može kod nas na tako malom prostoru sve naci. Tu se prepliću i isticu pazni stilovi nasih gradjevina, kao: barok, gotika, maurski stil, renesansa, prema tome koji su vjekovi izgradjivali pojedine reprezentativne gradjevine. U planu je da se sav taj prostor pred muzejem kao citava tvrdjava parkira i uredi kao rijedak historijski nacionalni park, koji se rijetko i u inostranstvu može vidjeti. Kako je Ilok proglašen turističko mjesto, radi svoga romantičnog položaja, svjezeg gorskog zraka i vode, povjesnih usponena, velikih novoza sadjenih plantaznih vinograda od 350 jutara, to dolaze svake godine domaci i strani turisti, koji se informiraju u muzeju o povijesti Iloka.

Gradski muzej osnovan je godine 1953., a smjesten je u baroknoj kući bosanskih plemica Brnjakovic-Grubisic iz Olova, koji su bjezeci pred turcima u XVII. stoljeću dosli u Ilok i tu poslije dva stoljeća izumrli. Muzej je u početku imao na raspolaganju samo dvije prostorije, dok je danas zauzeo citavu zgradu. U samom podrumu bivseg dvorca, a sada muzeja nadnjene su kamene sjekire, predistorijsko posudje i rimski novci. Znaci da je ovdje nekoc ili bio muzej, ili se nalazimo na terenu gdje su se razvijale kulturne epohе starog rimskog Cucciuma, a danasnje Iloka, jer gdje god skoro, zakopamo nađjemo na znakove prošlosti. Danasna zgrada muzeja odgovara dekle ne samo sa povjesnog stanovista, nego i po prikladnosti i razmjestaju soba. Muzej ima danas na raspolaganje sedam soba, siroko predoblje i prostrano stubiste. Svi predmeti nadjeni su u Iloku, ili u najbližoj okolici, a u tom području najviše muzej i djeluje.

U muzeju je smjestena arheološka zbarka sa prehistoricim nalazima, rimskim sarkofagom, rimskim i turskim vodovodnim cijevima, ostaci rimskog zrtvenika i torzo kipovima. Stupovi velike srednjovjekovne bazilike, koja je bila sagradjena baš pred muzejom. U cehovskom odjelenju vidimo cehovske pecate, zastave, diplome, slike, rukotvorine. Numizmatičko odjelenje ima dosta rimskih novaca najviše cara Konstantina i Konstanca, srebrni novaci dinastije Jagelovica i razni austrijski novaci. Gradjansko odjelenje posjeduje: stare fotografije ilocana, pojedinaca ili u grupama, kao što su vatrogasna, pjevacka i sokolska, sliku vinarske udruge od 1860. godine. Isprave pisane latinskim jezikom, a tisuću se ilockih porodica.

Najstarije ilocke novine "Sremac" izlazi u Iloku 1887. godine, onda "Ilocanin" 1906., onda Narodna sloga i Iločki glasnik izlazili za stare Jugoslavije, a i najnoviji "Iločki Vjesnik". Kolekcija najstarijih i kasnijih ilockih raznih razglednica i fotografija.

U feudalnoj zbirci nalaze se sakupljeni ostaci iz bivseg privatnog muzeja ilockog vlastelina kneza Odeshalki, koji je za vrijeme rata savunisten. To su cetiri biste kararskog mramora knezova Odeshalki, dok druge dvije velike biste nalaze se u muzeju Slavonije u Osijeku.

Zatim dvije barokne uljane, okrugle, biblijske slike 3,50 x 3, talijanskih majstora XVIII. stoljeća, te skupocjene vrijedne slike očekuju renovaciju, jer su dosta ostecene. Ovoga ljeta muzej se obogatio sa uspjelim gipsanim otiscima nadgrobnih spomenika hrvatskoga bana i zadnjega kralja Bosne Nikole ilockoga /umro 1477.g./ ciji original od crvenog granita nalazi se u franevackoj crkvi u Iloku. Epitafij dug je tri metra a širok 1,30 djeluje savremenost kipaka Ivana Trogiranina, velike umjetnicke vrijednosti. Kralj Nikola je prikazan u viteskoj odori sa jabukom i zezlom koje je vremenom ali nestalo. Drugi epitafij je iste velicina Louvre ilockoga "Duks Bosne et Sla-nije" sin Nikoleispisan latinskim pismom i grbovima /umro je 1525.G./. Jos su otisnuta tri epitafija baruna Brnjakovica 2,20 x 1,20. Njihovi originali su takodjer u ilockoj franjevackoj crkvi. Na epitafijima se nalaze njihovi grbovi, kratka povijest života pisana latinskim jezikom. Karakteristично је još i to na spomeniku da se oni u XVII. stoljeću ponose da su roda Ilirskoga (Degenere iliriko).

U djelu N.O.B.-e nalaze se u vitrinama dokumenti, razne brosure, spisi, oruzje, prve zidne novine, i slike streljanih ilockih Srba u Mitrovici 1942. godine.

Buduci da je Ilok vinorodni kraj još od cara Probusa i jer je vinogradarstvo glavno zanimanje stanovništva ilockoga to su udareni temelji vinarskom odelenju.

Sprema se da se oformi moderna galerija slika. Temelj tome da la je moderna galerija slika u Zagrebu, koja je pozajmila na 25. godina gradskom muzeju starijih zagrebackih slikara, a koje je slike ostavio spomenuto galeriji dr. Nikodem Jaksic-ilocanin. Osim toga muzej se obogatio sa još 18 slika poznatijih savremenih nasih slikara /Marijan Detoni, Vlado Filakovac, Zvonimir Music, Jovan Gojkovic, Josip Leovic, Oto Postruznik, Pero Pap/, zatim iz ostavine Dragutina Renarica poklonjenoj muzeju vise njegovih radirunga.

Zadaca je muzeja da prikuplja spomenike koje se nalaze u inostranstvu a tice se Iloka. Ilocki kodeks sastavljen 1440.g.u Iloku sadržaje gradju za kulturnu povijest Iloka, a nalazi se u nacionalnoj biblioteci u Parizu. Statut grada Iloka iz godine 1525. nalazi se u Beču, u Minhenu leži opsiran spis iz godine 1453. odnosи se na Ilok i na Ivana Kapistrana braničelja Beograda, koji je u Iloku umro 1453. Onda razni dokumenti u Pestu, u Rimu, koji se tice Iloka i citavog Srijema, a koji je pripao Papi Inocenci XI iz porodice Odescalchi poslije izgona Turaka iz Slavonije. Ilocke neke stvari posjeduje muzeju Zagrebu i Beogradu. Muzej posjeduje svega 862 komada. Od toga arheoloski 155, historijski 43, kulturno historijski 74, prirodoslovni 25, numizmatički 190, umjetnicki 128, etnografski 36. Ostalo 211 knjiga 279. Broj posjetioca u 1954. g. bilo je 5.540. Ulaznice se ne skupljaju. Arhiva uređenog nema, niti fototeke. Publikacije muzej nije izdavao, a o njemu su pisali vise puta "Glas Slavonije" u Osijeku, zatim "Politika" u Beogradu, "Ilocki Vijesnik", a upravitelj muzeja prof. Mestrovic napisao je u "Vijestima" listu mujejsko konzervatorskih radnika članak "Ilocki muzej". Profesor Mestovic odrzao je u Narodnom sveucilistu nekoliko predavanja o ilockom muzeju, zatim drzao mnogo tumacenja raznim grupama kada dolaze u muzej. Izložba u tijednu muzeja bila je "Ilok u slikama od nastarije do danas".

Iskapanje se vrši u okolini Iloka i u njemu samome nalazeci na razne prehistorijske zemljane posude, rimske cigle, novce, mamutove zube, kljove i kosti.

Muzej se izdrzava jedino od dotacija gradskog Narodnog odbora za godinu 1954. bilo je predvidjeno 200.000 dinara, no moglo se utrositi samo polovica ^{nad} gradskog prihoda.

Za godinu 1955.zatrazeno je 450.000.Dinara za razne funkcionalne i materijalne i personalne izdatke.U gradskom muzeju namjesten je samo umirovljeni profesor povijesti prof.Mestrovic Josip nagradom od 5.000.Dinara mjesечно, koji vodi svu brigu i administraciju muzeja.Osim toga osnovano je drustvo Prijatelja muzeja,koji takodjer pomazu rad i nastoje u procvatu muzeja. Svi su oni ponosni i sijemni da je Ilok grad slavne prošlosti još iz doba Rimljana kad se zvao Cuccium,pak onda u srednjem vijeku,kad je bio prijestolnica zadnjeg bosanskog kralja Nikole Illockoga,koji je ovdje kovoao i srebrni novac od 1471 do 1477.godine.U iloku je bilo neko vrijeme i Sremska biskupija.Tu se održao državni Sabor 1523.svih velikasa Ugarske i Hrvatske, koji su se ovdje skupili da vijecaju o obrani zemlje protiv turaka.Za vrijeme turske vladavine,kroz 162.godine stanovao je u Iloku turski pasa za citav Srijem i istocnu Slavoniju.Kralj Ljudevit Jagelovic dao je Iloku godine 1525.posebni statut i potvrdio stari grb.Jugoslavenska Akademija u Zagrebu izdala je taj statut prije 25 godina,koji ima 95 paragrafa.Kao spomen očvare prošlosti stoji u Iloku staru sredovječne zidine,sa okruglim i cetverouglastim kulama,stari samostan i crkva,dvorac bivšeg kneza Odescalchijskog,dobro sačuvan pasin grob,te turska kupelj i gradski muzej,koji budno čuva i pazi na te spomenike ilocke povijesti.

S. J. Sull.

Ravnatelj muzeja

Prof.Mestrovic Josip.

Mestrovic

h. fotografija

